

Kremenjak

== Glasnik hrvatske pučke napredne stranke za krajinu šibensku. ==

Kremenjak izlazi svaki četvrtak. Pretplatna cijena na godinu 3 Krune. Na po godinu Kruna 1.50 para. Pretplate i pisma šalju se uredništvu
Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Pojedini broj 4 pare (2 novč.)

Pokretala i uvjeti uspješnog i korisnog rada za opće dobro.

Zadnji put ono rekosmo o *svijesti* narodnoj, kao o uslovu, o uvjetu korisna i uspješna rada za opće dobro puka.

A, je li jedan narod gotov tijekom, je li on prožet jasnom, nepomučenom svijesću o svojim pravima, onda on — kao narod svijestan — odmah će pristupiti k drugom, daljem poslu — važnom i potrebitom za opće narodno dobro — pristupiće k *organizaciji* narodnoj, k organizovanju i uredjenju nesredjenih i raštrkanih pučkih masa u jednu dobro uredjenu vojsku. Samo vojska dobro uredjena i izvježbana, znamo, da osvaja i pobjedjuje protivnika svoga.

U ovoj općoj i teškoj borbi za život, čovjek pojedinac nemože da odoli svemu, što mu se suprot stavlja; zato se on udružuje s drugima, da mu borba za život bude lakša. Ovo udruživanje je još potrebitije kod naroda, koji ima da čuva svoja zajednička i opća prava, koja su u pogibelji, da mu propanu, il su mu već od drugoga pogažena il silom nepravedno oteta. Ovaka opća zajednička prava, kao što su narodna prava, nemogu se pojedince braniti ni obraniti. Za njihovu obranu, očuvanje i povraćanje hoće se velike snage i neiscrpive moći, koja će neumorno ponavljati udarac za udarcem, juriš za jurišem, dok ne dodje do svoga. A ovake ponovične udarce i juriše bez umora može da vrši samo jedna uredjena vojska, samo narod dobro organizovan, u dobroj organizaciji.

A naša hrv. pučka napredna stranka i to je učinila. Ona je provela svoju *stranačku organizaciju* nedavno u Splitu, i takovom se organizacijom nemože podičiti nijedna stranka osim naše. Nijedna stranka i neće moći imati ovako prave organizacije kao naša, jer druge stranke nijesu pučke stranke, nemaju poštenoga ni svijesnoga puka uza se kao naša pučka stranka.

Samo uredjenje naroda, sama organizacija izazivlje po sebi jedan dalji potrebiti uvjet za uspješni rad za opće dobro narodno. A to je *disciplina*, to jest zapt, stega, red, posluh. Probudjena svijest vodi narod u organizaciju, a svijesna organizacija zahtijeva u svom krugu disciplinu, kojoj se svaki član organizacije svijesno, punom voljom i rado pokorava. Ovaj zakon svijesnog dobrovoljnog pokoravanja i posluha dava neobičnu i neprocijenjivu snagu pučkim stranačkim organizacijama. — Biva li disciplina obdržana u organizaciji, tad je toj organizaciji zajamčen trajan život, bujan razvitak i napredak i siguran i nesumljiv uspjeh pri svakom radu, pri svakom poslu, pri svakom koraku, koji je upravljen i koji vodi k označenom željenom cilju. Svako djelo, svaki korak takove *poslušne, disciplinovane* organizacije,

biće novi uspjeh, pobjeda za pobjedom. A naprotiv, svaka i najjača i najveća organizacija propaće, ako u njoj discipline nema. Uzajamni, međusobni posluh, slušanje naredaba, što polaze il od vodstva, il od skupština, to je bitni uvjet op-tanka organizacije i uslov za njezin uspješan i opće koristan rad. To je disciplina; ona je život svake velike narodne organizacije.

Ko je pratio dosadašnji rad i život naše pučke napredne stranke, taj se je i u pogledu *discipline*, koja u njoj vlada, morao diviti i čuditi. Ta, dosta je pogledati n. pr. na Split i na Šibenik, kao na dva najjača središta i ognjišta pučke misli i stranke.

Još je jedan uvjet potrebit za uspješni rad za opće dobro. To je *pregaranje, samoprijegor*. Već sama disciplina sadržava u jednom smjeru, ovaj pojam, kao kad je i disciplina jedno pregaranje nečega svoga, nečega od svoje individualnosti i od potrebite volje, što ju svaki pojedinac kao slobodni individuum ima. Al ovaj samoprijegor, ovo pregaranje idje dalje. Ono može tražiti čine i djela, a može tražiti i propuste i nečinjenja za opće dobro. Traži rada za opće dobro, traži pregaranja od svoga dobra za dobro opće, za dobro sviju. Tu smo na polju požrtvornosti aktivne i pasivne.

Usporedo s ovim stupa *nesebična aktivnost*, nesebičan rad, nesebično djelovanje kao uvjet potrebit za uspješan rad za opće dobro. Ovaj uvjet, koji se svojim nutrnjim sadržajem nadovezuje na prije spomenuti, traži od svakog čovjeka, koji hoće da radi na opće dobro i da unapredjuje uopće blagostanje, da pri tom svom radu nebude vodjen ničim, što bi moglo slutiti na kakav ma i najmanji privatni osobni interes, da nebude obladan niti dalekom mišlju, koja bi odavala njegovu želju il namjeru, da se pri tom djelu osobno okoristi na štetu općeg dobra. Njegov rad mora biti čist, nepomučen ni najmanjom kapljom sebičnosti i interesa, mora biti *nesebičan*. To je pravi, rodoljubni i opće koristan rad, taj je rad po narod probitačan i vodi do napretka naroda i širokih pučkih masa, a svaki drugi rad je samo prosti afarizam, prosto špekulantstvo, sramotno i nedostojno trgovanje pučkom kožom, narodnim dobrom i njegovom budućnošću.

Špekulanti i politički afaristi, kojih ima svukuda pa i u nas, lažu i mažu lijepim riječima, medenim velikim obećanjima, dok neku narodu nezamažu oči, a onda oni trgaju po narodnoj baštini, dok ju neoplijene i neopustoše. Špekulanti i afaristi su bez duše, bez srca, lukave lisice i pučke varalice i krvopije; oni su propast svakog naroda i svake krajine i mjesta, gdje god banu.

Rad pučke stranke idje i za tim, da s jedne strane narod odgoji i nauči na *nesebični* rad, na *nesebičnu aktivnost* za opće dobro; jer od općeg dobra svakomu je dobro i od njega i po njemu svak žive. S druge strane pučka stranka pomoću prosvjete i osvješćivanja hoće

da narodu otvori oči, da tako može narod viditi i sam upoznati sve te afariste i špekulante, sve te varalice i krvopije pučke, koji dolaze da trguju pučkom kožom i narodnim dobrom, pa da ih oštrom kandžijom istjera iz svoje sredine i sa svoje krvavo stečene baštine.

A ovaj i ovaki rad naše hrvatske pučke napredne stranke, jest radom poštenim, dobrim, spasonosnim i svetim, jer je samo *onaj* i samo *onakav* rad jedino na korist *hrvastva*, na korist *puka* i *napredka*.

Sve drugo je laž i varka.

Anarhija u opć. redarstvu.

Opažajući u mnogim slučajevima nekorektno a i protuzakonito postupanje redarstva šibenske općine, čovjek iole trezven, mora da dodje do obligantnog zaključka, da to nisu nikakovi organi javne sigurnosti, da *nemaju ni pojma* o redarstvenim propisima i da im redarstveni pravilnik *nikad* ni pročitani nije bio. Takovo je ponašanje naših redara, takov *brutalan* njihov postupak, da u jednoj i malo kulturnijoj zemlji ne bi ni časa bili organima javne sigurnosti, a kad eto u nas nose i sablju, onda bi svakome pojedinome bio nužno potrebit drugi redar, koji bi na njega pazio, ispravljao njegove nepodopštine i učio ga ne samo zakonu već i pristojnosti.

Što je uzrokom ovoj drzovitosti redarstva šibenske općine pod načelnikovanjem Krstelja ne ćemo za sada da u potankosti iznašamo, ali da je onoj poznatoj redarstvenoj razkalašenosti kriv glavom sam načelnik, o tom ne može da nitko posumnja. Samo pitamo: jesu li redari za to da nadg'edaju red i čuvaju mir, ili su čak za to, da izravno stoje u službi jednog općinskog prisjednika i da na njegovu zapovjed — a odakle mu?! — na javnom putu zaustavljaju jednog trudnog radnika, njemu par kruna dužna, te ga poput sudskih podvornika robe i na silu dug utjeruju? Da se ne bi mislilo e u vjetar pišemo, iznašamo slijedeću vjerodostojnu činjenicu, koja u najgorem i najcrnjem svjetlu prikazuje samosvojno i drzovito postupanje redara općine šibenske, kojoj stoji na čelu Krstelj.

U prošlu subotu u večer, dne 4 t. mj. desio se u tvornici „Sufida“ vrlo karakterističan i grozan slučaj, koji je upravo zgadio svakog poštenog čovjeka. Radnik Vukičević, koji je od dulje vremena zaposlen u pomenutoj tvornici, bio je dužan opć. prisjedniku Josi Dulibiću *golemu* svotu od 4 i pò krune, te je, ne zna se kako, isplatom zaostao. Rečenog dana na zapovjed Jose Dulibića dodjoše u Crnicu redari *Mijo Sekulić* i *Šime Krnić* s namjerom da na svoju ruku bez ikakova sudbenog naloga zaplijene plaću siromašnog radnika Vukičevića i tako dug utjeraju. Direktor tvornice dočeka famozne redare i reče im da u tvornici po zakonu nikome ne dopušta zaplijeniti radničku krvavim znojem zasluženu plaću, bez *zakonom* providjene dozvole, već kad izidje iz tvornice da rade *po zakonu* kako najbolje znadu. Redari kivni što ne izvršise *naredbu* Jose Dulibića, udaljše se i na vratima tvornice izčekaše jadnog radni-

ka, te ga uhapsiše kao kakovog zločinca, vičući: *Moraš platiti: vanka šolde, ako ne s tobom ćemo u tamnicu!* Vukičević je bio sav blijed i potišten nenavičan da ga organi javne sigurnosti onako zlostavljaju i bez ikakova povoda ruglu izvrgavaju, utjerujući od njega bez ikakove sudbene dozvole tako neznatnu svotu.

Dalje ne idemo, jer nam se pamet smućuje. Ovom istinitom faktu ne bi trebao nikakov komentar, jer on najjasnije govori kakova anarhija vlada u općinskom redarstvu. Nek se pako ovome zalukaferskom stanju nitko ne uščudi, jer i gospodari razkozlačenih i raspuštenih redara nisu ništa bolji. Idemo u susret potpunom rasulu, kome će uzrokom biti oni, koji su silom zajašili na vrat puku ove upropašćene krajine, koja sve to više osjeća pritisak ovih rasipnika i smutljivaca, ovih političkih šarlatana, kojima je sto puta draži vlastiti probitak od svakog reda i mira, od svakog napretka i procvata. Puna su im usta meda za naše *radnike*, kojekakvim lukavstvom i šupljim obećanjima vabe ih u svoj furtimaški tor, a onamo naredjuju svojoj sabljom opasanoj razularenosti čeljadi da na sred puta odire i zadnju spucanu paru jednom i gladnom i trudnom *radniku*. I još ima dobričina, koje ovoj okrabuljenoj čeljadi slijepo vjeruju.

Najoštrije prosvjedujući proti ovom zulumu i zlorabi organa javne sigurnosti pitamo: ako načelnik ne stavi u red svoje redare, hoće li se tko drugi pobrinuti, da pritegne uzde opć. redarima? Vederemo.

FURTIMAŠKE LAŽI.

U popovsko-fratarskom listu, koji na našu veliku sramotu izlazi ovdje u Šibeniku, ima tako krupnih laži, da se čovjek mora u čudu pitati: koja je to bagra Isukrstovih namjesnika i što ih nagoni da onako lažu, kako to ne bi ni ista sotona? Između bezbroj drugih zablježili smo tri laži, koje ćemo im u grio sasuti.

1. U svom gubavom listu kažu o sokolskoj povorci, koja se sa zabave na dan sv. Ćirila i Metoda vraćala obalom ovo: *Osobito na obali bio je vrhunac slavlja i oduševljenja*. Ovako besramno lagati znači svoje štioce držati za velike budale, jer zna svak da se na nje, dok su obalom prolazili, nije nitko ni osvrnuo, da ih nije nitko pratio osim ono dječurlije i da im nije nitko vikao, već da su se sami derali i krivili. „Kolaši“ na brodu nisu stajali dugih nosova, već su se od srca smijali blamaži njihovoj. Ovo će potvrditi sav narod.

2. Govoreći popi i fratri u svom gubavom listu o brodicama, koje su bile oko trabakula, pišu: „*Pet brodica*, od kojih dvije skoro prazne, doploviše k „*Sior Domenicu*.“ I ovako pisati znači svoje štioce držati za vrče, a cijelo će gradjanstvo, koje je na obali bilo, kazati, da je to jedna bestidna laž. A nadje li se tko, te dokaže, da nije bilo nego pet brodica, darovat ćemo mu 500 Kruna. Popovi na posao!

3. Do sad se govorilo da smijeh može biti pirami-

(Slijedi prilog)

dalan. I laži su popovske piramidalne. To one u punoj mjeri zaslužuju. Vele popi i fratri u svom listiću: „.....i-pak su preporučili pristašama da budu svakako na okuku, na obali“. Ovako pisati može samo jedan popovski list, koji drži svoje štioce za tikve. Obala se sama napunila svijeta ne da čeka čeljad, koja se nadrla kmetinom, već da sluša pjevanje, a to i peče neku gospodu. Onaj je dan bjelodano dokazano da Šibenik nipošto nije uza nje. Tko se pak javi i kaže da mu je ma na koji način rečeno da bude svakako na obali, mi ćemo mu darovati 500 Kr. Fratri na posao!

Izlazimo ovime, da svijet vidi kako božji ugodnici umiju da lažu, a čovjek koji laže, i to javno, kadar je svašta počinuti. Samo ne znamo: lažu li iz zlobe, pijanstva ili navike. „Wurmbrand svetoga Frane“ u velike bi nas zadužio, kad bi nam naveo rieči iz sv. Pisma, u kojima Bog dopušta lagati.

Tmina u skradinskoj općini.

Ne možemo da drukčije okrstimo zulum skradinskih aga, koji se dadoše na to, da unište i poruše sve ono, što njima po čudi nije. Da li njihovo i njihovih sitnih plaćenih kavaza samosilno pašovanje koga tereti, koga kuni il sržbu i gnjev izazivlje, njima to deveta u plugu. Terorizirati i nepravedno šikanirati svakog onoga, koji ne puše u njihov rog, to im je deviza. No predjimo na samu stvar.

Nazad nekoliko dana upane o štetu junac jednog općinskog pokornog sluga. Šteta bi nanešena u livadi jednog nepristalice furtimaške politike fra Gerundia i Marka Sapiente. Seoski rondaš i arambaša uhvatiše vola na livadi i zaplijeniše ga, kako im to dužnost službe nalagaše. Drugog ili trećeg dana po tom primi glavara sela pismeni nalog, po kom mora „bezodvlačno“ rondašu, kod kog se junac u pričuvu nalazio, oduzeti zapljenjenog vola i predati ga vlasniku. Nadalje sa istom odlukom obavješćuje glavara, da je općinska uprava konačno riješila od službe rečenog rondaša i arambašu, te da im se oduzmu rondaški znakovi i odluke imenovanja. Ali tako općinska uprava nije postupala tu skoro, kad je odlomak Velikeglave istom prigodom zaplijenio blago Pavasovićana, nego je naprotiv dala nalog Veleglavčanima, da blago prodađu, te time sebi nami rešetetu. Medjutim u prije navedenom slučaju rondaš i arambaša, vršeći svoju dužnost, moradoše znakove njihove dotadašnje časti predati seoskom glavaru po naredbi općinske uprave. Veliko je pitanje, bili im se bila izmakla iz ruku ta čast, da su oni prije poznavali pošteno motto skradinske općine:

Ni po babu, ni po stričevima,

Već po pravdi mudre glave Marka.

A sad nešto o spahiji Boži Bjeliću. Glavar Božo iznimno je dobio vlast, da on po svojem čefu u selu svome pravdu kroji, tako da svojim prijateljima i općinskim miljenicima uvažuje i prijavljuje na općinu svaku pa i najmanju nanešenu im štetu, dočim poštenjacima, koji do svog ponosa drže te nikom nekade, njihove štete ne prijavljuju se ili vrlo kasno. Dodje li stranka, da se načelniku potuži, ovaj slegne ramenima, govoreći: „Što ja znam, podjite k Boži glavaru“, a nesretni težak tamo, amo od nemila do nedraga, pa ipak nikad nikog

ni za glavu ni za rep. — Taj proces inače nije nuždan istom Boži, koji često, vrlo često svoje poljske štete prijavljuje, pak mu iste i kroz veoma kratko vrijeme bivaju isplaćivane. Prohtije li se istom glavaru, da nekom naškodi, traži dlaku u jajetu. Je li ko ma i vrlo malo izmakao svoju avliju ili kuću u općinsko, on bez milosrdja ruši i obara, a njemu niko ni mukajet, što on na istom zemljištu velike ograde ogradjuje i zabranjuje općinskim putem ići na vodu. Ta će očevitna nepravica biti uzrokom, da ćemo gjekod doživjeti krvavih prizora, a tad će prisjesti jaja, zečevi, maslo i sir onima, koji sve to primaju od Bože, Petra ili Pavla, da im povladjuju ili u opće ne pačaju u ono, što te narodne pijavice duševno i nepristrano vrše.

Takav zulum i samovolja ne vlada danas ni u Macedoniji. Mi doživjesmo opet doba oligarha u Ateni, čemu treba da nadležna vlast lijeka traži, te time zapriječi mnoge žrtve. —

Do vidjenja.

Istina.

DOPISI

Knin, 11/7. 08.

Dolazak i prešni odlazak Pavele Raucha u Kninu. U petak oko deset sati pronio se munjevitom brzinom glas da je Rauch došao tajno u Knin, potajno Marunu u posjete. Svi bez razlike stranaka polećeše, da iz bližeg vide tog monstruma što po Hrvatskoj tiraniše, gnjavi i gazi sve, što slobodom diše. Dojurio Pavela iz Zrmanje s automobilom, na stanici pitao činovnika, da mu dađe koga da ga otprati do fra Maruna u muzej, jer reče, ne poznam mjesto, ni jezik. Cim je ušao u muzej, dočeka ga naš fra Luigji i učitelj Pichler. Masa svijeta sve to brojnija i uzrujanija na jednom zaori „Augustinsku“, pa „Abzug Pave“ i „Rodila majka šeptrlju“. Kliče se živio Barčiću, Medakoviću, Pribičeviću i Supilu, koaliciji, slozi braće Srba i Hrvata; broj demostranata sve to više raste, zvižgje se, više, tuče u tave i kante. ovnova zvona zvone, demonstracija impozantna. Neki ugledni Hrvati ne dozvoljavaju, da Rauch svojim imenom okalja knjigu posjetioca. Marun tumači starine, a Pavela drhće, obuzeo ga pot, jedva koraca, a koliko razumije tumačenje, lako je pogoditi. Kad izide iz muzeja, vika i zviždanje do ludila; od muzeja pa mal da ne do stanice, gdje ga je automobil čekao, zaglušna vika. Zviždanje i klepetanje prati magjarskog deliju. Žandari trgli sablje, odalečuju narod, ali servus Paji paraju uši neprestana vika i larma. Uskoči u automobil pa trgnu revolver i upro ga u masu. Urnebesnim zviždukom odvratu mu narod, a Pajo blijed, drhćući umače munjevitom brzinom put Like. — Neke novine tendecijozno donesoše, da su demostranti okaljali automobil, bacali se nečistoćom i sasuli gomilu kamenja u automobil. Nije istina! Demostranti, okolo 500 na broju, nijesu ništa od svega toga uradili; a tko bi okaljao svoju poštenu ruku o nečovjeka?

Kninski narod pokazao je dostojanstveno nametniku, kako o njemu misli. Kninjani su uvjerali Pavela, da Dalmacija nije teren za ljude njemu slične i da je uvreda, za sav naš narod, da se takova čovjeka stavlja na slavnu stolicu naših banova. Što je Rauch tražio, to je i dobio, a fra Gjigju nek služi za pouku da je prošlo vrijeme improvizacija. Nekidašnja demonstracija dokazala mu je pri povratku sa Rauchove pratnje, da su ga jednom Kninjani upoznali.

*

Iz Skradina.

Čistiti blato, još ne znači u njemu uživati niti u njemu kupati se; naš čisto sažiže i boli težak stid što se moramo baviti sa priposlanim, u br. 253 „Hrv. Rieči“ i pod kojim je potpisana jedna seoska lola iz Bribirskih Mostina, ona ista, koju je nekad „Hrv. Rieč“ proglasila kao ubojicu svoje žene! Plačeno pero, koje je znalo falsificirati namirnice za stotine kruna na štetu blagajne Skradinske općine pak kašnje, cinički, prižati živim svjedocima da je sve otišlo u pijauke i terevenke, to isto pero sa firmom jedne kukavice obara se najviše na onoga, koji je samo dobra učinio zalutalom sinu sa Bribirskih Mostina. I kad bi ga okupili sa stotinama kruna globe i naknada, on je našao besplatna branitelja kog danas, u bunilo, godi za sva dobročinstva koju je primio! Ona kukavica sa Bribirskim Mostina zaboravila je kako se previla pred onim istim, kog grdi da nas, kad mu bješe na pogled da će mu na bubanj otići i Ikona više glave zaboravio je, kako ga je onaj uputio, da se spase iz klanca jadikovca. On danas više da se pašuje sa raznim blagajnama, zaboravlja da ga je neka blagajna prihranila u ljutom času, kad u svom špazu ne bješe ma ni turske pare i da toj blagajni još nije podmirio računa. Zaboravlja ta kukavica da su ga Srbi skradinski, o svom kruhu i ruhu, poslali na zbor u Spljet, radi čega se danas i kaju i stide. Zaboravlja, kukavica, kad je bilo dozlogrdilo i samoj vlasti te da stane na put divljačkom zulumu, otpara ploče njegovom poljaru, zaboravlja sad ime onoga, ko spasi i njega i poljara. Gledaj, jedni sinko, kako idu prirezi Bribira i sve općine danas kako li su išli pod srpskom upravom, i ti govoriš o jaslama. Ali ne! Ne govoriš ti, već govori onaj, koji se ni ogrijaio ljucki nije već pri ognju i svijeci iz blagajne skradinske općine, i kom je koža na obrazu deblja od opanka. Rad može da govori o posljednjim političkim izborima, u koj ma narod skradinske općine priljepi zaušnicu uz obraz onima koji, sa prevarom, sjedoše na stolice, sa kojih će otpuštiti, prvom prilikom, kao da ih nikad nije ni bilo. Ti, nevoljniče sa Bribirskih Mostina, govoriš da Dulibić ima zasluga za asanaciju Ostrovice! Dulibić, kao i ti, u svem onome bili ste — deveti u plugu. Mi imamo tvrdih dokaza da je Dulibić u zem. Odboru kočio i zaustavljao posao koliko je mogao; i da je na Dubilićevu bilo, asanacija Ostrovice izvršila bi se tamo oko sv. Nikada. Ali s kim vodimo mi rieč prosi si kod skradinskih Srba, milosti i dobio si je. Uživaš je i danas! Drži u kući ono priposlano „Hrv. Rieči“ i pokazuj je tvojoj djeci.

To priposlano će im za sva vremena kazati kakav im je bio otac.

*

Iz Betine.

(Tko je dobio po nosu?) U 10. br. „Prave Pučke Robije“ izišla je jedna izjava, lažna od glave do repa. Samo za to što smo u „Kremenjaku“ donijeli popovu nepodopštinu i iznijeli u javnost nepobitnu istinu, nazivlju nas ona potpisana (?) gospoda, da smo crne duše. Ne znamo što je potaklo ono nekoliko zavedenjaka da daju izjavu i peru našeg popa, a ne ćemo ništa pogriješiti ako rećemo i ustvrdimo da je sve ono popovo maslo. Na Nikolu Marina se za sada ne ćemo obazirati, s njim ćemo se pozabaviti drugom prilikom i dokazat ćemo da je on, Nikola Marin, imao najmanje prava sapunati i prati našeg popa. Kad samo nas bude volja dokazat ćemo, da je pobožni naš pop uzeo pod kiriju jednog bezvjera da mu izdaje priznanice i svjedočbe, a doka-

zat ćemo i to da taj bezvjera jednom rukom udara po popu, dočim ga drugom licumjerski miluje.

Kad su se ona gospoda toliko razjunačila pa nazivlju našu golu istinu da je bogumrska laž, pitamo ih da nam odgovore na ova pitanja: Je li ili nije istina, da se u popovoj kući po cijele dane baši jedna žena rastavljena od muža? Je li ili nije istina da su neki betinjanci javno govorili da je to na sablazan selu, kad je jednom pop zajedno s tom ženom prošao ulicom! Je li ili nije istina da je muž ove žene utekao iz sela u Lošinj, samo da mu se drugi ljudi ne rugaju? Neka ovo potpisana (?) gospoda kušaju pobiti, pak ćemo im onda skinuti kapu. Ali u izjavi o svemu se šuti, sve se zatrdava i jedino veli da je to bogumrska laž. Ne gospodo, to je popumrska istina, koju on nikako ne može da proguta. Nikako pak ne stoji da su ona gospoda vlastoručno dala svoj potpis, a i oni što su ga dali (ne svi!) crvenili su se od stida. Šta ispravljaju ona gospoda? — Ništa, samo vele da je laž što se o popu pisalo, a nisu u izjavi spomenula što se pisalo i odgovara li to istini. Imamo dokaz da se neki nisu potpisali, a tko im je umetnuo imena, o tom može svak biti na čistu. Još se u izjavi priča da su ona (i samo ona!) gospoda zadovoljna s popom, a ostalo se seljaštvo ne pita. Veli se da je pop zaslužan za dobrobit sela. Pitamo onu gospodu neka nam kažu šta je koristio pop odkad je u selu? Šta je za selo učinio? Čime je selu pomogao? — Zar je zaslužan za to, što je htio nasamariti „Sokol“ da ono malo uštedjena novca za barjak upotrebi za sudbeni progon dopisnika? Zar je zaslužan za to što je o čito lagao biskupu u lice, da vjeronauk nije mogao u školi predavati, jer da je na svoj djeci bio kašalj? Zar je za to zaslužan, što nikada ne pohadja školu i tamo uči djecu zakonu božjemu? Pitamo opet onu gospodu u čem je zaslužio pop da mu se izdaju svjedočbe? Ovime nismo rekli ni stoti dio, a potegne li nas koja popovska prirepina za jezik, čuti će ih se vrlo debelih i masnih, te će proći neku gospoda volja da sapunaju popa, kad je očito da puk mrmlije proti njegovim nepodopštinama. A sada neka pošteni i slobodni štioći sude tko je dobio po nosu. Ovo pitaju ne crne duše već pošteni

Betinjanci.

Tiskamo ovo drage volje, nek se vidi, do čega dolazi neuki puk, pritisnut popovskom papučom. Ovo dokazuje još da su popovske ruže u Betini pune drača. (Op. Ur.)

RAZNE VIJESTI.

Lična vijest. U prošli petak oko 10 sati u večer došao je iz Zadra u Šibenik naš odlični drug i vođa hrvatske pučke napredne stranke u Dalmaciji, d.r Josip Smodlaka u društvu d.ra Ive Tartaglie. Dočekasmo ih na parobrodu i u toplom razgovoru sprovedosmo do ponoći. U subotu u 8 sati otputovaše željeznicom u Spljet.

† **Kruno Tripalo**, obljubljeni načelnik sinjski, vrli hrvatski patriota i član stare poštovane obitelji umro je u Sinju nakon duge i teške bolesti. Žarko njegovo srce, u kojem je gorio neugasivi plamen iskrenog i nesebičnog rodoljuba bilo je prožeto svim onim vrlinama, koje rese čovjeka značajna i poštena a naosob kao načelnika. — Sinjska krajina osjetit će ogromnu prazninu gubitkom ovog uzor-patriote, čovjeka kristalnog značaja i neslomive volje da učini dobra puku i hrvatskoj stvari, za koju se on do idealizma unio da zanese. I dok je neumitna smrt po malo ali postojano razarala život njegov, dok je on u svojoj ljutoj boljetici tražio lijeka i oblakšanja,

zločinačka ruka crnih sinjskih fratara bjesomučnim i gadnim napadajima i klevetama najniže vrste ogorčavala je zadnje dane njegova života i ulijevala bez zere milosrdja u njegovu gorku čašu sav onaj otrov crnih svojih duša, duša runjavih, duša pokvarenih. Od onih istih crnih fratara, koji su ga valjda ispratili do zadnjeg opočivališta, od onih istih gavrana bio je upravo zvjerski proganjan i nazvat lopovom, izdajicom, rasipnikom i svim onim gnjusnim epitetima, koji tako zgodno njima pristaju. Sve ono crno blato crnih gavrana, kojim je za života bio poprskan svijetli značaj i hrvatsko čelo Krunoslava Tripala izlazilo je sistematski i proračuno u „fra Hrvatskoj Rieči“, tom stovarištu svake ljudske zloće i opačine, koja sada bezobrazno bilježi njegovu smrt.

Crni fratri sad će, dok cijela sinjska krajina plače i nariče za čestitim Kranom, trti ruke od veselja nad svojom žrtvom, kojoj su oni prikratili život. A to su oni jezuitski samaritanici koji viču: treba oprostiti bratu svome, a onamo preko libela šibenske općine gadnom rabotom udaraju nemilosrdno na jedno bolesno srce, koje je toliko ljubilo ovu siromašnu grudu hrvatske zemlje. Crnim fratrima crn obraz i duša, a, Tebi neprežaljeni Krunoslave, laka zemlja i vječna pomen u narodu, za koji si ti istinski osjećao i živio.

Glad. Ljudi, koji se već davno tove na općinskim jaslama, iz punog trbuha počese vikati: *glad na vidku!* Silno su zabrinuti za Dalmaciju, koju da će brzo pritisnuti glad i da će narod skapavati, pa se pošteno znoje kako bi za to svu krivnju svalili na austrijanske poglavare. Polako gospodo! A niste li predviđali glad još onda kad ste sa društvom „Sufid“ sklapali onu famoznu pogodbu, kojom ste tako grdno osakatili ovu krajinu? Šta ste onda radili i gdje li je bio vaš proročki dar? Nije li se onim pustim hiljadama, koje ste vi onda propustili i za koje ste morali lomiti koplje, mogla u slučaju gladi pomoći cijela šibenska krajina? Šta gospoda koritaši i mantijaši sada nagovještaju glad i svu krivnju bacaju na vladu. Kad bi im u prsima kucalo srce puno ljubavi za ovaj siromašni narod, sad bi oni morali, kad već prividjaju glad, obući se u kostret i posuti glavu pepelom te činiti tešku pokoru za sve ono čime su upropastili ovu jednu krajinu. Gospoda su zabrinuta i — da komedija bude uspjela — plaču, ali te su suze neiskrene, suze krokodilske. Puk ih vrlo dobro razumije, a razumijemo ih i mi.

Boži Bijeliću i opet poručujemo da mu ne valja posao. Nek ne cilja na nikakvog srpskog deliju, jer smo one uzdisaje pomiješane gorkim suzama i čemerom slušali na naše vlastite uši i srce nam je od žalosti pucalo slušajući svu nepravdu, zulum i nasilje koje se vrši nad izmorenim glavama skradinskih općinara, al onih koji iz čistog poštenja ne će i ne mogu da ljube skute popu Kragiću i svim onim njegovim saveznicima. — Htio se Božo Bijelić oprati, očito da je kriv i da smo ga u živac pogodili, al je on u našim očima i u očima naroda ostao onaj isti, koji za ljubav skradinskih glazbara igra uvijek onu istu igru, od koje se narodu njegove vjere i njegovih osjećaja, smrkava pred očima. Božo Bijeliću, ne valja ti posao! Onom pisanim nisi nikoga utjerao u laž, već si i opet dokazao da si zao sluga goreg gospodara, komu slavu raznašas samo za to, jer te za čas miluje onom istom rukom, kojom će te kasnije nemilo biti. Ne obaziri se na kakovu srpsku deliju, već na povjereni ti puk, pa ćeš tamo naći krvavih suza, ogorčenja, plača i uzdisaja a sve — radi tebe. Tamo ćeš naći one iste suze, koje su i pred nama ovamo kapale, kad

su nam sagorene usne pričale sve ono što rad tebe trpi narod. Kao pošten Srbin ne bi smio ni ča; stajati u službi onih, koji stoje pod papučom jednog papa Kragića. — Rekosmo al ne svršismo.

Naši ne-redari. I opet treba da zabilježimo jednu grubijanštinu naših redara. Pitanje je: tko s njima zapovjeda, da li načelnik ili kojekakve općinske prirepine. Neki dan na nalog nekog Panjkote s Gorice uhvatiše redari Car i Jušić jednog Talijanca, te s njim u slapić, jer da je tobože uvrijedio Njegovo Veličanstvo, što u ostalom, kako smo informirani, ne odgovara istini. — Ne marimo znati za delikt, koji je počinio Talijanac, već tko s redarima zapovjeda i tko im naredjuje hapšenje.

Ovoj abnormalnosti koja vlada kod opć. redarstva treba jednom na put stati.

„**Štrajkaš**“ u 5. broju ovako komentira jedan dopis iz Šibenika: „*Bolesnička blaga na ne može biti ničije korito. Prošla su vremena kada su u njoj sjedili razni Siromaci.*“

Na zdravlje!

I ovo: „*To je čuška ne liječnikoj znanosti, nego liječnicima, koji žderu općinski, naime pučki novac za uređivati razne gospodske novine. A za bolesnicima im je stalo kao psetu za petu nogu!*“ Bože moj, tiče li se ovo Drinkovića!

Na odgovor gavranima oko „Prave Pučke Tmine“. Drljave u svom gubavom listiću o našoj „Pučkoj Štedionici“ i spominjući ono 29 ljudi farizejski pitate, da li su svi Hrvati. Mislim da je dovoljno da su ljudi poštene, značajni, posjednici i da na zemljišnim knjigama imaju dosta svog imetka. A tako i jest. Pa što ćete onda, vi mukli rovari?! Ali je žalosno što u vašoj „Blagajni“ stoje ljudi, koji pod vedrim nebom nemaju ništa svoga, nit u zemljišnim knjigama, nit u dućanu, nit u polju. počam od Drinkovića, koji ovdje danas jest a sutra nije, Kulića, koji je i dućan prodao, Škarpe Frane, koji muktešine stoji u župskoj kući u Docu i još drugih, koji su gospadari samo zemlje po kojoj hodaju. Vi jezuitska gospodo, pogledajte prije na sebe i onda ne ćete imati obraza da drugome išta kažete. Neka Drinković, koga puk obilno naplaćuje iz općinske kase, više se brine za bolesnike i nadgleda čistoću grada, a našu „Pučku Štedionicu“ nek pusti u miru, jer nije dorastao da o njoj govori. Ako ima vremena (ima nebojte se!) nek se zaletiti do Vodica, pa će tamo vidjeti plodove svog rada i sigurno će naći još braće koja se krivo gledaju kao pas i mačka, a sve krivnjom jednog liječnika (?) Drinkovića, koji je rastrovao cijelo selo. A takovi ne bi smjeli imati u Šibeniku glavnu riječ. Pa ipak s takovima popi i fratri ljube se sve u šesnaest. Furtimaši, furtimaši!!

Jedan od onih 29.

Na adresu gospona načelnika. Bilo bi već poželjno da gospon načelnik ošine kavaze-redari, jer prelazi svaku granicu njihova nekorektnost. Nikakov općinski miljenik ili prirepina nema prava da putnicima pri iskrcavanju iz parobroda na oči redara uzimlje iz ruda *valiže* i ostalo. Za to su trhonoše, oni nose svoj broj i jedino oni imaju na to pravo. Tako je nekidan se desilo na parobrodu „Leda“. Jedan općinski miljenik uzeo je *valižu* putniku, a kad je trhonoša na to prosvjedovao i to punim pravom, redar-neredar ga je još ušutkao. Gospon načelnik, gdje je pravica i kad mislite staviti u red vaše redare? Vaši su redari takovi, da svrh njih treba staviti druge redare. Pitamo da bude reda i pravice za svakoga, pa i za trhonoše, a kad to pitamo, ne pitamo puno.

Furtimaši hoće pijače. U predzadnjem broju „Kremenjaka“ u dopisu iz Murtera stajalo je crno po bijelu da bi se posvete (?) sokolskih barjaka morale obavljati bez pečenih janjaca, veselica, trošenja novca i pijača. Na ovo se pomamiše krivi crni proroci i galimantijaši oko „Krivog Zvona“ i energično prosvjeduju proti tome, jer da se time uvrijedila sokolska ideja i čast. Briga crne gavrane što je polje izdalo i puk kuburi i seli; hoće da posvetu (?) sokolskog barjaka proslave pečenim janjcima, pijačama i trošenjem novca. Mi smo za to da puk štedi, popi i fratri ga eto silom nagone da utaman rasiplje novac. Ovo su „prijatelji“ puka, koji će ga brzo stjerati na posjački štap, ako im za vremena ne dovikne! U crkvu, to je vaše polje, tamo radite!

„**Tršćanski Loyd**“ u svom 280. broju, prenoseći članak o našoj „Pučkoj Štedionici“ kliče: *cvala napredovala, i rasla kao visoki zeleni čempres!* Gos. Kučinić, urednik pomenutog lista, razumije vrlo dobro korist ovakvih ustanova po puk. To razumijemo i mi, te je za to i ustrojismo. Samo ovi naši koritaški klikaši galame i viču na našu „Pučku Štedionicu“, a to najbolje dokazuje koliko oni mare za puk, koji im je uvijek bio u šiniku. Neka žabe krekeću, nadut će se, pa će puknuti.

Poljana se ne škropi kako Bog zapovjeda. — Na nekim mjestima mokro i previše, a na nekima ni kapi vode. Po Poljani se ne šetaju sami Kremenjaci već i druga gospoda, pa bi radi toga mogla biti škropljena u redu. —

Denuncijanti skradinski kroz poznato bunište šibenske općine krvavo se znoje kako da ocrne neke skradinske rodoljube. Najžešće se obaraju na suca Staničića, čovjeka mirna i poštena, koji nikad nikome nije dao prigode da se o njemu onako piše. Dosta je to da je pao u nemilost poznatom zloduhu skradinskome i njegovim trabantima. Kakovih se još ne će gadarija čitati u furtimaškoj „Hrv. Rječi“.

Milodari „Kola“. Doprinijeli su na korist Hrvat. muz. društva „Kolo“ u Šibeniku, da počaste uspomenu pok. Darinke Podgradsky Knin g. Krste Pljadica 5 K. U počast uspomena pok. Cvite udovice Kulić, g. Bartol pl. Zanchi 2 K, g. Marin Barišić 1 K.

Najsrdajnije zahvaljuje

Uprava „Kola“.

Iz Knina, na 14. srpnja 1908.

Fratar MARUN, RAUCH **i dalmatinski zastupnici.**

Ovdje se govori javno, da je fratru Marunu bio nekoliko dana prije javljen dolazak Raucha te da se on obratio zastupnicima u Beč, neka ga upute, što da učini; dalmatinski zastupnici da su rekli, neka Raucha pristojno dočeka.

Pozivljemo fratru Maruna i gospodu dalmatinske zastupnike u Beču, da izjave, jeli ovo istinito.

TRAŽE SE odmah 2-3 snažna i zdrava naučnika za drvodjelsku radionicu na stroj, i to takova, koji bi imali volje, da podpuno nauče drvodjelstvo na stroju. Ugovor 4. god. — Za potaenje obavijesti prikazat se sa roditeljima

Braći Scotton — Šibenik.

Preporučujem št. općinstvu moju novu i bogatu

URARIJU I ZLATARIJU

— u gradu (Medjugarim) —

CIJENE UMJERENE.

Eugen Pettoello — Šibenik.

21-26.

 TISKARNICA IVAN SFAGLINATZ - ŠIBENIK

— o —

Preporuča se Sl. općinstvu za izradbu radnja, kao: Oglasa, Prijava, Okružnica, Trgovačkih, uredovnih i župničkih obvoja. Računa, listića s nadpisom. = Memoranduma, Opremnih listova. = Ugovora, Poziva, Tražbica. = Svakovrstnih perforiranih i paginiranih cedulja. = Posjetnica raznih vrsta i veličina. = Poziva i programa. = Lutričkih srećaka. = Vjenčanih priljava. = Zvonjelka. = Mrtvačkih oglasa. = Dopisnica. = Natpisa, itd.

— o —

VELIKO SKLADIŠTE OBVOJA SVIH VRSTA CIJENA I BOJA. HARTIJE OD NAJPROSTIJE DO NAJFINIJE.

— o —

Gotovo izvršavanje uz cijene sasvim umjerene.

OTVORENO PISMO *)

dopisniku „Prave Pučke Slobode“

KAŠTELA.

Čitamo u br. 6. „Prave (?) Pučke Slobode“ dopis iz Kaštela, u kom dopisnik veli da nas ima nekoliko koji primamo „Pučku Slobodu“, ali da nismo Smodlakinje, već općinske stranke. Tom Pametnjakoviću i učeniku Velebitskog Vuka poručujemo da nismo zbilja Smodlakinje, već pristaše hrvatske pučke napredne stranke.

Mi kaštelani, ludi dodisniče, nismo ni općinske stranke, već — i opet ti kažemo! — pučke, iskreni pristaše i vjerni programu njenom.

Šta se plašiš, crni dopisniče! Izadji nam na sunce da te upoznamo i da se uvjerimo da li si ti onaj, koji želiš biti općinske stranke samo za to da popraviš svoju trgovinu vinom, kojom si iz prkosa i inata silno nazadovao, kupujući skupo a prodavajući jeftino, samo da ubiješ cijenu vina i toliki broj težaka upropastiš.

Ne radi sebe, već radi puka pozivljemo te da izađeš na sunce, da jednom naš svijet upozna s koje ga ono strane led bije, tko je njegov domaći neprijatelj, koji mu nanosi materijalne štete. Našem je težaku jedino ufanje vino, pa kad si mu ubio cijenu, ubio si i njega bez noža i puške. Sve ovo, ti crni dopisniče, vrlo dobro znadeš, za to ti i pada na pamet *općinska stranka*, korito, za kojim ti zazubice rastu.

Istrčao si se, vajni dopisniče, i za to baš hoćemo da ti o ledja slomimo štap. Znaj, sjećamo se dobro „Našeg Jedinstva“ i koga Bog hoće da ubije, najprije mu pamet odnese. Tako si htio da u Kaštelima sakriješ svoje pravaštvo, dok smo ti se mi za to silno izrugavali, jer smo dobro razaznavali tvoju političku dlaku, koja, kao i vuk, mijenja boju. Veliki si prepredenjak pa na silu hoćeš da su s tobom Ivanci, Danili, Jurkići, Lazići i svi prijatelji don Prodana i fra Drinkovića.

Priznajemo da je općinska stranka velika protivnica naše hrv. pučke napredne stranke, ali za to ova zadnja ništa ne miluje prvu i odbija junački sve njene navale. Što je nama pristašama pučke stranke učinila općinska, to ti je, zaplotni dopisniče, vrlo dobro poznato pa ipak duša ti je toliko runjava te si se usudio nazvat nas općinskom strankom. To si učinio u zlobnoj namjeri, samo da se posvadimo opć. upravom, pa da je onda lažno klevetamo, kao što je to tvoj zanat. Istina je, oni su na općini naši politički neprijatelji, ali mi ćemo ih uvijek častiti dok budu pošteno radili, jer mi se vladamo prema onoj, da je poštenje i pravica neovisna o stranačke zadjevce i nesuglasice. To, dakako, za tebe ne vrijedi. Znamo te!

Što se tiče stranke Frankove, Prodanove, Starčevićeve, Ivanaca, Danila, Jurkića, Sarića itd. nikako ne znamo kako da je nazovemo, jer u njoj ne zna se ni tko pije ni tko plaća, ne može je se uhvatiti niti za glavu niti za rep. Jedni vele da su za Franka, jedni za Prodana, za Radunića, Katalinića, za belec Sanka Plazanovića, za Bilove itd. Još vele da su za Korežina i maloga Petra krivih nogu. Kakvo je ovo klupko, ne ćemo govoriti, a kome je iz vana drago upoznat ove glavne agitatore neka dodje i vidi ili se informira kod koga znanca ili rođjaka, da će čuti kakvim se imenima kiti famozna „Hrvatska Bluna“ i „Prava (?) Pučka Sloboda“, kleptalo svih mogućih popova i fratara.

„Bluna“, koja će tiskati što mu drago o ovim ljudima (dakako pohvalno!) piše za to, da u Kaštelima sebi pravi nečesovu „reklamu“ i da prigodom kakove pravaške skupštine ili bolje koncila, odmami u Split što više Kaštelana, kako bi ovi pravili don Prodanu „spontane ofacije“. Mi bi želili kad je njihova glavna skupština, da ide *cijela* vojska tamo, da ove perjanice odvedu na skupštinu u Split sve one, kojih se izvan kuće *stide* ili ih se plaše, da ne zapjevaju: *Živio Starčević!* Onda bi tu bilo svakog belaja, a zanjajviše: *đoli!* jer to najsladje izgovaraju i znadu kad su to zaviknuli da nisu pogriješili. Ne čudite se štoci, što je vojska ovakova, jer se drugo ne može ni očekivat od onoga, koji nezna ni čitati ni pisati, a kad ga zapitaš što je, odgovori da je pravaš (???) i zavikne: *Živio Starčević!* (Ovamo bo misle pravaške polilončine, da je Starkelja još živ!) — Ovakovih ima ogroman broj, s ovakovim se diče perjanice strajne prava u Dalmaciji, ovakovim ljudima dolazi na snopove fratarske prirepine, „Prave (?) Pučke Slobode“.

A da se vidi upravo mizerno stanje pravaša u Kaštelima ravnim, iznijet ćemo ovdje sve one, koji su glasovali za svog kandidata kod prošlih izbora za carevinsko Vijeće: 3 kandidata za načelničku stolicu, 36 kojima je obećano biti opć. vijećnikom, 12 javnih i tajnih špijuna, 2 javna lupeža, 6 kojima je obećana lučarija, 7 kojima je obećano pometati selo i užigati ferale, 30 koji su svojta onih budućih (?) načelnikâ, 20 nastanjenih zagoraca, koje je velika kamata upropastila, 4 popa, 2 pisara, 1 čuvar, 4 koritaša i 20 koji su morali od straha glasovati inače im zlo i naopako. — Ukupno dakle 147 glasova, uprav onoliko koliko su i dobili. Javno evo poručujemo sakrivenom dopisniku „Prave (?) Pučke Slobode“ da nas pučane ostavi u miru, jer nema ništa nepoštena što bi se moglo nama predbaciti. Mi nismo ničiji ni robori ni sluge, jer nismo nit s općinom nit s gospodom crno-koritaške stranke, već smo slobodni i nezavisni članovi *hrvatske pučke napredne stranke*. Mi smo, zakučljeni dopisniče, svjesni našeg rada i u njem ćemo ustrajati sve dotle, dokle god dobijemo što je naše, no sve s poštenim načinom, nipošto smutnjom i bunam, već slogom pučkom i javnim radom.

Ako si ti, crni dopisniče, poludio i ako ti je pravaštvo (?) zavrtilo mozgom, pa ne znaš ni kuda ćeš ni kamo, mi ti za to nismo krivi, ali opet velimo: svakome svoj mir.

Smatrali smo dužnošću, da zaplotnjačkom dopisniku ovo odgovorimo, a kojekakove prirepine nisu zaslužile da ih ovim odgovorom počastimo. Dalje se na vaše uvrjede i ne ćemo osvrćati, jer ne zaslužujete i jer će odsle biti netaktilno i ispod dostojanstva ljudima pučke stranke, da odgovaraju prirepinama jedne crne koritaške bande. Vaše uvrjede ne mogu da do nas dopru, jer je naše pučko poštenje od granita, a vaše su uvrjede papirnate strjelice. Ljudima, koji pripadaju jednoj bolesnoj stranci nije vrijedno odgovarati, jer je njihova politička smrt blizu.

Kaštel Novi, srpnja 1908.

Ivan Iv. Vuletin, tajnik „Pučke Štionice“.

za se i druge.

*) Uredništvo ne prima nikakove odgovornosti.

Na odgovor. *)

„Calomnier, calomnier; il restera quelque chese!“

Pisati i vrijeđati za neku čeljad ista je stvar; njihov je stil pun žući te im iz usta cijedi uvreda i potvora kao što im liže s delikatnih usana gnusna baljuština. Za takovu bi čeljad najkorisnije bilo da su nijema i bedasta: čovjek bi ju sažaljivao doista, ali ju barem ne bi prezirao. Jedino što razborit čovjek može da čini jest, da od takovih smutljivaca i balavaca bježi sa svom snagom svoga duha i da se nazad ne okrene.

Držeći se postojano ovog načela, teškom se mukom laćam pera, da odgovorim prvi i zadnji put na potvoru koju „Hrv. Riječ“ (vidi br. 251) preštampane iz „Velebita“, a naperenu proti meni.

Konstatujem prije svega, da taj dopis *nije* iz Prvić-Luke, već nešto odalje, a neki vele uprav iz Šibenika, od pera poznatog balavca.

Zgoljna je i *bezprimjerna laž*, kad dopisnik piše, da se *ja* javno hvalim, da me je pokr. škol. vijeće, preko prijedloga kotar. škol. vijeća, imenovalo „stručnim“ članom pokrajin. učiteljske konferencije. To iz mojih usta nije *nikada* izašlo, niti sam *ikada nikomu* i *nigdje* o tome *ni riječi proslavio*: pa se u velike čudim, kako se i na temelju čijih izjava to imenovanje na javu iznosi.

Pozivljem s toga dopisnika; da izađe *s potpisom*, da istakne *gdje, kada, komu* sam se ja izrazio onako kako on u svome dopisu tvrdi, — dapače (bit ću blag s tim podzem) nek izjavi slobodno *gdje sam, kada i komu* barem naprosto rekao da sam niti imenovan članom konferencije. Deder, junače, nemoj se kriti iza „Velebita“ (bit će ti udobno za tolikom planinom), izađi *s potpisom* i *s dokazima!* Ne učiniš li to, ti si za me prosti lažac i sinja kukavica, nedostojan da te sunce grije.

Da li sam pako aristokrat ili demokrat, nek te za to, moj junače, ne tare briga, kao što ne tare ni mene za ono što si ti. Hrvatsvo mi nije (kako ti veliš) u peti (čini mi se, da je tebi poštenje uprav u peti); istina da nijesam nikada pravio sebi reklamu s bombastičnim „rodoljubnim“ frazama pri čaši vinare, i prezirem sve one, koji s bukarom u ruci nazdravljaju domovini. To su za me prosti pijanci, drugo ništa. Pripadam pako

onoj političkoj stranci, koja je, *po mome osvjedočenju*, najkorisnija za jednokrvni narod hrvatski i srpski, kojemu narodu pripadam i ja, a istodobno štujem svačije uvjerenje. Ali ne pazirim s domoljubnim čuvstvom. Ne ističem se isto tako, jer se politikom ne bavim; prepustam to osobama za to doraslim i sposobnim, među koje se tebe ne može nikako ubrojiti.

Nijesam pako dužan da tebi dadem računa za to, što ne pripadam „učiteljskom Društvu“; niko te ne pita, pobro, kojemu društvu pripadaš, a slobodno ti je, da se upišeš, ako ćeš, i u vražje, kojemu, po pisanju, već i pripadaš.

Nije meni nepoznanica (kako ti veliš) učiteljski sklad i kolegijalnost, moj delikatni prijane, jer se nikada nijesam o istu ogriješio; već je tebi nepoznanica ljudstvo, ljudski obraz i pošteno srce, stvari koje ti nijesi u stanju niti da shvatiš, što dokazuje tvoj dopis.

Mene ne protežina niko (nijesam te „sreće“, a ne zavidam je nikomu), pa ni pokrajin. školsko vijeće, kako ti veliš; nijesam *nikada* tražio čije protekcije, i nije mi u naravi da se ulagivam *ma komu*. — Ne iznosi me dakle niko na površinu, jer u blato nijesam upao, kako si ti tvojim dopisom, te misliš da potvarajući i ružeći drugoga stićeš priznanje.

Što veliš pako da mi tobože radi „milovanja“ moraju „rasti zazubice i krila“, pusto se varaš, moj golube listonoša. Nema tu milovanja, i nijesam vičan da pravim „*beaucoup de bruit pour une omelette*“. Ti su izrazi tako bljutavi i djetinski, da je žaliti tvoje puerilno duševno stanje, pa sam stalan, da su upravo tebi u toj tvojoj puerilnosti rasle i zazubice i krila i..... lijepi breći, kad si vidio svoj klasični dopis kako se s „Velebita“ valja niz krajinu da ti „slavu“ raznosi. Šteta jedino, što si tako „skroman“ te se nijesi potpisao, pa je upravo radi te tvoje „čednosti“, da te ne mogu nadariti kako zaslužuješ.

Prvić-Luka 5/7. 1908.

Vjekoslav Rustia

nadučitelj.

*) Uredništvo ne prima nikakove odgovornosti.